

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)

У статті проаналізовано праці відомих науковців, у яких досліджуються питання розвитку державної служби України з урахуванням європейських вимог. Проведено огляд літератури з питань розвитку європейського управління та його вплив на державну службу в Україні. Проаналізовано матеріали науково-практичних конференцій з питань ефективності державного управління та розвитку системи державної служби України в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: державна служба, державне управління, європейська інтеграція.

В статье проанализированы работы известных ученых, в которых исследуются вопросы развития государственной службы Украины с учетом европейских требований. Проведен обзор литературы по вопросам развития европейского управления и его влияния на государственную службу в Украине. Проанализированы материалы научно-практических конференций по вопросам эффективности государственного управления и развития системы государственной службы Украины в условиях европейской интеграции.

Ключевые слова: государственная служба, государственное управление, европейская интеграция.

The article provides analysis of works of famous researchers who investigate the problems of the development of state service in Ukraine taking into the account European requirements. The author carries out a literature review on the topics of the development of the European management and its influence on the state service in Ukraine. The materials of the conferences pertaining to the effectiveness of the state management and the development of state service in Ukraine during the process of European integration are discussed as well.

Key words: public service, government, the European integration.

Відповідно до Програми інтеграції України до Європейського Союзу, враховуючи сучасні тенденції розвитку державної служби, відбувається переосмислення концептуальних ідей існування системи державної служби. Наукова програма дослідження розвитку державної служби, затверджена Постановою КМУ [24] та Концепція адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу, схвалена Указом Президента України [17], окреслили пріоритетні напрямки та основні завдання для роботи науковців та фахівців по розробці комплексу заходів, спрямованих на розбудову інституту державної служби в Україні.

Сьогодні, за словами І. Білан система державної служби в Україні «є засобом боротьби політичних еліт, міжпартійного протистояння ... на відміну від розвинутих демократій, де державна служба існує окремо від політичних процесів та служить інтересам суспільства. Система державної служби в Україні повинна вийти на якісно новий європейський рівень, стати інститутом взаємодії між державою та народом, через який реалізовуватиметься поєднання конституційно закріплених цілей держави, відносин з кадровим потенціалом та ефективності діяльності державних органів» [5].

Більшість наукових досліджень присвячено проблемам державного управління як наукової галузі та практичної діяльності, розглядаючи державну службу як складову частину, або висвітлюючи окремі аспекти державної служби відповідно до стандартів Європейського Союзу.

У працях В. Бакуменка, Л. Гогіної, Ю. Кальниша, В. Кравченка, Н. Нижник досліджуються питання розвитку державної служби України з урахуванням європейських вимог.

Розвиток європейського управління та його вплив на державну службу в Україні досліджується в роботах І. Грицяка, Г. Опанасюк, О.І. Черчатого та інших авторів.

Аналіз сучасних тенденцій розвитку системи державної служби в Україні та пошук оптимальних шляхів реформування її через призму узагальнення досвіду країн Заходу здійснює Т.Л. Желюк, К. Демке, В. Малиновський та інші автори.

Останні дослідження та публікації свідчать про досягнення ряду позитивних результатів у реформуванні системи державної служби в Україні: введена система добору кадрів через проведення конкурсних іспитів, проводиться щорічна оцінка роботи держслужбовців, створено Єдину державну комп'ютерну систему «Кадри», розроблено Кодекс загальних правил поведінки державних службовців, Концепцію адаптації інституту державної служби до умов Європейського співтовариства, інституційно забезпечено управління державною службою, триває робота Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу.

Разом з цим тематика наукових досліджень з урахуванням Стратегії європейської інтеграції та Плану дій потребує значного розширення.

Метою даної роботи є дослідження процесу переосмислення науковцями концептуальних ідей існування системи державної служби в Україні на шляху до Європейського Союзу та внесення пропозицій щодо формування подальших наукових розробок проблеми та досліджень.

Завданням дослідження є аналіз літературних джерел з проблеми розвитку системи державної служби України відповідно до стандартів Європейського Союзу.

У роботах О.Ю. Оболенського узагальнено сучасний погляд на подальший розвиток державного управління та його складової – державної служби. Розглянуто телеологічну природу державного управління за умов глобалізації світових процесів, сучасні тенденції трансформації цілей, завдань і функцій держави. Досліджено проблеми цільового функціонального аналізу та синтезу систем державного управління, його цільові та організаційні структури. Викладено питання щодо стандартизації надання державних послуг. Окреслено основні аспекти реформування адміністративної системи та запровадження сучасних технологій управління в демократичній, правовій соціальній державі та громадянському суспільстві. «Державна служба має забезпечити державному управлінню

системний характер та програмно-цільовий підхід до надання управлінських послуг на основі управлінського професіоналізму, правової компетентності, організованості та дисципліни державних службовців, законності, результативності, раціональності, ефективності їх праці» [23].

Група вчених: К. Андрушко, В.М. Баранчук, В.М. Бодрухін, В.В. Гриненко, В.Г. Дем'янишин розглядають процеси трансформації в державному управлінні, державній службі, місце державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в сучасній системі організації державної влади, їх роль у реалізації концепції адміністративної реформи. Обумовлюють притаманні для ринкової економіки моделі діяльності та управління окремими галузями, делегування повноважень у системі органів місцевої влади. В їх роботах особлива увага приділяється обґрунтуванню висновків і пропозицій, спрямованих на трансформацію функціональних механізмів у державному управлінні, розвиток державної служби, місцевого самоврядування, вдосконалення кадрової роботи, навчання державних службовців [4].

У роботах В.Б. Авер'янова, В.Я. Малиновського, С.В. Ківалова, Л.Р. Білої та інших авторів визначено теоретичні засади державної служби, висвітлено правове забезпечення державної служби, здійснено класифікацію посад державних службовців, описано існуючу систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців в Україні [1].

Актуальними є матеріали науково-практичних конференцій з питань ефективності державного управління та розвитку системи державної служби України в умовах євроінтеграції.

За міжнародної участі розглянуто перспективи входження України до Європейського Союзу. В матеріалах конференцій описано особливості реформування системи державного управління за умов європейської інтеграції, проблеми гармонізації національного законодавства та європейського права. Висвітлено проблеми входження України до європейського адміністративного простору. Розкрито деякі особливості системи управління в Європейському співтоваристві. Викладено міжнародно-правові аспекти торговельно-економічного співробітництва України з Європейським Союзом. Проаналізовано політичні і соціально-економічні передумови європейської інтеграції, детермінанти соціально-економічного розвитку Європейського Союзу на етапі глобалізації, особливості розвитку фінансової системи України за умов європейської інтеграції, особливості формування структурної моделі корпоративного управління в країні, управління транснаціональними корпораціями за умов інтеграції України у Європейський Союз.

Висвітлено різні аспекти європейської інтеграції України в Європейський Союз, ґрунтуючись на засадах реалізації її ключових національних інтересів-побудови незалежної, економічно розвинутої та демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин. Розглянуто

питання політичної консолідації та зміцнення демократії, проблеми розвитку освіти та науки за умов європейської інтеграції України, підготовки та перепідготовки державних службовців. Здійснено пошук шляхів наближення соціальних стандартів, зокрема у сфері охорони громадського здоров'я в державі, до європейського рівня. Узагальнено європейський та вітчизняний досвід з регіонального управління, а також світовий та український досвід у галузі інформаційної політики [7].

Обговорено шляхи та механізми удосконалення системи державного управління в контексті інтеграції України в Європейський Союз, сучасні пріоритети реформування політичної системи, зважаючи на європейські цінності. Розглянуто питання трансформації культурного потенціалу, основ конфліктів, реструктуризації органів влади, впливу глобалізації та євроінтеграції на ефективність державного управління. Значну увагу приділено дослідженню особливостей розвитку інституту кар'єри, удосконалення управління персоналом державної служби, перепідготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування [11].

У збірниках наукових праць вітчизняних вчених висвітлено питання теорії та практики державного управління його ефективності в сучасних умовах.

У збірнику під редакцією А.О. Чемерис розглянуто політичну культуру як чинник підвищення ефективності державного управління. Викладено гендерний підхід до аналізу української культури. Висвітлено перспективи розвитку місцевого самоврядування за матеріалами законопроектів Верховної Ради, соціальні аспекти державної регіональної політики, а також особливості державної молодіжної політики в трансформаційних процесах України. Розкрито історичні та правові основи побудови системи митних органів держави. Розглянуто питання інтеграції України в Європейський Союз та Єдиний економічний простір у контексті процесів глобалізації. Описано модель паблік рилейшнз у комунікативній діяльності державного службовця, методи залучення громадськості до прийняття управлінських рішень на основі зарубіжного досвіду. Проаналізовано фактори державного регулювання земельних відносин у системі аграрного підприємництва. Визначено перспективи розвитку транскордонного співробітництва регіонів України [12].

У збірниках наукових праць Української Академії державного управління при Президентові України викладено вплив інформаційно-технологічної революції на розвиток та удосконалення державної служби. Висвітлено питання законодавчої та нормативної баз системи підвищення кваліфікації державних службовців. Детально проаналізовано соціально-економічні, політичні та духовні засади формування та розвитку правової культури в українському суспільстві. Охарактеризовано проблеми державного управління у спеціальних (вільних) економічних зонах, на територіях пріоритетного розвитку. Значну увагу приділено

правовому регулюванню реформування центральних органів виконавчої влади у ході проведення адміністративної реформи в Україні. Розглянуто соціально-економічні, політичні та духовні засади формування та розвитку правової культури в українському суспільстві, а також практичні проблеми організації та проведення виборів Президента України органами місцевого самоврядування. Окремі розділи присвячено деяким аспектам функціонування ринку праці у галузі культури, удосконаленню системи підвищення кваліфікації кадрів, а також технології іміджування [14].

У монографії С.М. Серьогіна висвітлено концептуальні питання організації державної служби, формування партнерських відносин між владою та суспільством, створення позитивного іміджу державної влади. Проаналізовано історичний розвиток держави та роль у житті суспільства осіб, наділених владою, засобів масової інформації, творів літератури та мистецтва у формуванні образів державних службовців та іміджу влади. Викладено базові світоглядні концепції, описано типологію сприйняття влади громадянами за умов визначеності характеру суспільства та форми і режиму правління. Наведено пропозиції щодо створення умов співпраці влади і суспільства [9].

Значну увагу приділено формуванню етики та культури державних службовців.

У монографії М.І. Рудакевич проаналізовано становлення і розвиток етики державних службовців як гуманізуючого фактора державного управління та підвищення його ефективності у контексті адміністративної реформи в Україні. Розкрито соціально-психологічні, аксіологічні та політико-правові засади формування етики державних службовців та її удосконалення на основі розбудови етичної інфраструктури державної служби [10].

Також в її працях здійснено системний концептуально-цілісний аналіз процесу формування етики державних службовців за умов демократизації та професіоналізації державної служби. Обґрунтовано модель етичної інфраструктури, яка забезпечує його реалізацію з урахуванням актуальних потреб розвитку української держави. Розкрито суть, зміст, структуру, функції етики державних службовців як різновиду професійної етики та методологію її дослідження. Показано, що етика державних службовців органічно поєднується з демократичними цінностями, а її реалізація вимагає використання в діяльності державної служби демократичних форм і методів. Проаналізовано теоретичні підходи до професійної етики державних службовців та практику етизації державної служби США, країн Європейського Союзу та Російської Федерації. Виявлено суперечності та тенденції розвитку етичної поведінки державних службовців. Доведено, що керованість процесу формування їх етики забезпечує розвиток етичної інфраструктури державної служби, в якій на комплементарних засадах взаємодіють етичні, політичні, правові та інші регулятори професійної діяльності даних службовців [34].

Цікавими є висновки О.М. Науменко щодо «етизації» державної служби, викладені через призму внутрішнього морального обов'язку. Так в його роботах у соціально-філософському контексті висвітлено становлення та розвиток адміністративної субкультури в Україні на межі ХХ-ХХІ ст. Запропоновано тезу, що адміністративна субкультура – це знання, традиції, звичаї, менталітет, правова, політична, моральна свідомість як специфічна підсистема загальної культури народу. Зауважено, що особливого значення дана субкультура має як соціально-духовна умова розвитку української державності та демократизації сучасного суспільства. Досліджено генезу поняття адміністративної субкультури в історії соціальної філософії з використанням методів структурного функціоналізму та концепції соціальної дії Т. Парсона та М. Вебера. Визначено структуру особистих якостей, життєвих сеансів, експектацій державних службовців, співвідношення в їх діяльності конформістських, бюрократичних та інноваційних компонентів, що дозволяє здійснювати розробку диференційованих ефективних систем морального та матеріального стимулювання їх діяльності, спрямованої на підвищення добробуту народу. Розкрито регулятивну функцію адміністративної субкультури як механізму соціалізації службовців. Виявлено інваріантне ядро світової адміністративної субкультури, її специфічні та національно-регіональні відмінності, обґрунтовано ідею поєднання двох моделей соціальної дії – управлінських акцій «зверху» та самоорганізації виконавців «знизу» як необхідної умови успішного проведення адміністративної реформи. Проаналізовано основні напрями та засоби «етизації» державної служби. Зроблено теоретичні та практичні висновки щодо створення відкритої, «прозорої» системи державного управління, суб'єкти якого сприймають служіння суспільству як свій внутрішній моральний обов'язок [30].

У роботі Л.О. Нестеренко здійснено комплексне дослідження розвитку психологічної культури державних службовців. Уточнено зміст структурних і функціональних складових психологічної культури. Наведено визначення поняття «психологічна культура державного службовця», охарактеризовано його структурні складові, детермінанти становлення. Розкрито особливості впливу керівника на розвиток психологічної культури суб'єктів управлінської діяльності у системі державної служби. На підставі результатів емпіричного дослідження виявлено суперечності, тенденції, стан і перспективи розвитку психологічної культури державних службовців України. Експериментально визначено й обґрунтовано пріоритетні умови, модель і етапи її розвитку та вдосконалення. Запропоновано теоретичні висновки та практичні рекомендації щодо розвитку психологічної культури державних службовців України [29].

Питання професіоналізації державної служби, як пріоритетний напрямок адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів

Європейського Союзу відповідно до Концепції знайшли своє відображення в роботах науковців.

Зокрема, в роботах І.І. Нинюк проведено цілісне дослідження проблем формування професіоналізму державних службовців, визначено поняття «професіоналізм державних службовців», розкрито зміст категорій, що становлять сутність професіоналізму. На підставі емпіричного дослідження з'ясовано стан професіоналізму та визначено фактори, що стимулюють його розвиток. Доведено, що професіоналізм державних службовців як принцип державної служби є пріоритетним для забезпечення довіри народу до влади. За результатами дослідження запропоновано рекомендації щодо формування професіоналізму державних службовців України в контексті Програми розвитку державної служби на 2005-2010 рр. [25].

У роботах С.М. Озірської викладено досвід управління людськими ресурсами у чотирьох країнах Центральної та Східної Європи: Албанії, Естонії, Угорщині, Польщі. Розглянуто системи, процедури і практичні прийоми управління персоналом державної служби, вивчено їх позитивні та негативні впливи на професіоналізм і поведінку кадрів. Проаналізовано питання стосовно законодавства, інституцій та підготовки, необхідної для забезпечення відповідної поведінки державних службовців [27].

У дослідженнях науковців приділено увагу питанням формування інформаційного суспільства в Україні в контексті інтеграції в Європейський Союз та інноваційним процесам в системі державного управління.

Так, у дослідженнях О.О. Григор обґрунтовано концепцію державно-управлінських засад формування інформаційного суспільства, сучасні механізми комплексного управління його економічними та соціальними процесами. Розглянуто загальні риси та визначено сутність інформаційного суспільства як процесу, проаналізовано основні етапи та засади процесу його формування в Україні. Визначено основні чинники та фактори, що зумовлюють даний процес, враховуючи сучасний світовий досвід, зокрема досвід Європейського Союзу. Проаналізовано основні складові Програми «Електронна Україна» й етапи її реалізації, відзначено важливість подолання цифрової нерівності України щодо провідних країн світу. Розкрито особливості та основні аспекти законодавчого забезпечення даного процесу. Акцентовано увагу на необхідності якнайшвидшого прийняття законів, які б сприяли інформатизації суспільства. Запропоновано та теоретично обґрунтовано механізм прискорення формування інформаційного суспільства в Україні з метою підвищення інформаційно-інтелектуального потенціалу [35].

А групою вчених: М.В. Афанасьєв, Л.Г. Шемаєва, Л.Й. Аведян, Л.Ю. Гордієнако, А.Г. Кабанець наведено теоретико-методологічні розробки щодо удосконалення інноваційних процесів у сфері державного управління та місцевого самоврядування. Показано специфіку впровадження інновацій на

державному та регіональному рівнях. Викладено теоретичні засади державного управління інноваційним розвитком регіону. Розглянуто взаємовідносини, що виникають у ході реалізації регіональних соціально-економічних програм. Проаналізовано інноваційний розвиток сільських поселень як елементів територіальних систем. Обґрунтовано пріоритетні напрямки удосконалення процесу управління інноваційним розвитком регіону. Розроблено методологічні засади мотивації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування до інноваційної діяльності. Наведено методику психодіагностики мотиваційних потенціалів особистості та групи. Запропоновано інноваційні методи державного регулювання функціонування мезологістичних систем з урахуванням їх активності. Охарактеризовано інноваційні засоби контролю в сфері державної служби [15].

Системним дослідженням питань розвитку європейського управління в контексті впливу на державне управління в Україні є роботи І.А. Грицяка. Зокрема ним розроблено теоретико-методологічні засади розвитку європейського управління з урахуванням впливу на державне управління в Україні. На базі системного підходу розкрито суть і особливості європейського управління та певні прояви його впливу на державне управління в Україні. Проаналізовано концептуальні та теоретичні підходи до вивчення процесу європейської інтеграції, природи та функціонування Європейського Союзу (ЄС). Визначено фундаментальні теоретико-прикладні засади євроінтеграційного процесу як основу європейського управління. Виявлено взаємозв'язок між цілями та повноваженнями, а також компетенціями ЄС як інструментами здійснення євроінтеграційної політики. Установлено взаємозалежність між функціонуванням європейського адміністративного простору, розвитком європейського управління та його впливом на управлінські сфери держав-членів, держав-кандидатів і держав-претендентів на вступ до ЄС, зокрема України, а також багаторівневий характер системи європейського управління. Обґрунтовано неминучість європеїзації як прояву закономірності світового розвитку, який має певний політичний, економічний, правовий і культурний наслідки у державах-претендентах на вступ до ЄС. Доведено потребу у виваженому застосуванні європейських підходів до реформування державного управління в Україні. Обґрунтовано потребу у реформуванні в Україні класичного президентського правління, запровадженні європейського виміру до реформування державної служби. Доведено перспективність реформування державного управління у контексті форм правління й устрою.

Відповідно до Концепції адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу питання надання державних послуг займає пріоритетне місце серед досліджень. Розгляд елементів цієї проблеми містять збірники наукових праць під редакцією Г.І. Мостового [31] та під редакцією А.О. Чемериса [12].

Розглянуто питання підвищення ефективності діяльності державних адміністрацій, державного регулювання процесів економічного та соціального розвитку аграрної сфери регіонів, реформування державної служби в Україні, розробки методики оцінки соціальних потреб і визначення механізмів підвищення довіри населення до органів державної влади, удосконалення системи державного управління і регулювання процесів євроатлантичної інтеграції України. Викладено системний підхід до здійснення адміністративної реформи в країні. Проаналізовано вплив методів державного регулювання на розвиток ВНЗ. Висвітлено перспективи організації взаємодії регіональних органів виконавчої влади держави у процесі надання управлінських послуг населенню, співвідношення джерел економічного та соціального розвитку регіонів в Україні. Описано механізми надання якісних управлінських послуг органами влади на регіональному рівні, типологію територіального розвитку в контексті проблем регіональної політики. Визначено шляхи вдосконалення рейтингової оцінки емітентів цінних паперів. Розкрито вплив валютних курсів на реальні доходи населення. Наведено критерії ефективності підвищення кваліфікації кадрів органів державного управління. Представлено концепцію інформатизації органів державного управління на регіональному рівні. Проаналізовано взаємодію держави та громадянського суспільства в Україні в контексті проведення євроінтеграційної політики [32].

Група вчених: К.П. Будаєва, Ю.С. Вечір, І.І. Гапон, В.В. Гриненко, Т.Г. Данилевич, О.М. Колесник, Т.В. Купчук, М.М. Лещенко, В.С. Луцько; В.А. Рач проаналізували управлінські аспекти державної служби. Зокрема ними розглянуто різні аспекти управлінської діяльності в державній службі, проблеми вдосконалення системи державного управління, оптимізації управління державною службою. Обґрунтовано рішення щодо побудови ефективної системи управління економікою, поліпшення системи управління у сфері екологічної безпеки, упорядкування завдань і повноважень центральних органів виконавчої влади. Висвітлено стан, перспективи, розвиток системи підготовки фахівців для державної служби, особливості впровадження програм підвищення кваліфікації. Викладено практичні аспекти застосування методів аналізу та синтезу з метою вибору оптимальних рішень, формування моделей розвитку адміністративно-територіальних одиниць та критеріїв ефективної діяльності органів виконавчої влади. Запропоновано рекомендації щодо розробки інформаційних сторінок (елементу системи моніторингу) та організації внутрішнього державного контролю як фактора запобігання умовам корупції [33].

Найбільш цікавими є думки начальника Головного управління державної служби України, доктора філософських наук, професора Т.В. Мотренка. Зокрема, він зазначає, що «організація системи державного управління та державної служби є складовою процесу інтеграції України до ЄС

[19, с. 292], зазначаючи при цьому, що копіювання європейських стандартів не є самоціллю, а державна служба є інструментом, який допомагає забезпечити законні інтереси громадян.

Відповідно до постанови КМУ від 4 червня 2008 р. № 528 Центр сприяння інституційному розвитку державної служби перейменовано у Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. Нарізі новими акцентами у діяльності реформованого центру є участь у реформуванні публічної адміністрації, відповідно до стандартів Європейського Союзу, удосконалення

механізму використання в Україні інституційних інструментів Європейського Союзу Tvinning, TAIEХ, SIGMA, підвищення професійного рівня державних службовців, посилення якості та розширення спектру наукових та практичних розробок, спрямованих на удосконалення державної служби та державного управління.

Тому наступні дослідження автора будуть спрямовані на дослідження проектів з підтримки реформи державної служби в Україні та аналіз результатів роботи Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янов В. Європейські стандарти належного урядування та напрями їх запровадження у сфері виконавчої влади // Вибори та демократія. – 2006. – № 3. – С. 43-50.
2. Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. Вип. 2(16) / Ред.: С.М. Серьогін; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. – Д., 2004. – 232 с.
3. Актуальні проблеми реалізації плану дій Україна – ЄС: зб. ст. за підсумками наук.-практ. конф. / Ред.: В.М. Кривцова; Д.В. Ягунов; Одес. нац. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Каф. європ. інтегр. – О.: Фенікс, 2007. – 314 с.
4. Андрушко К., Баранчук В.М., Бодрухін В.М., Гриненко В.В., Дем'янишин В.Г.; Ред.: О.Ю. Оболенський; Хмельниц. ін-т регіон. упр. та права. – Хмельницький: Поділля, 1999. – 567 с.
5. Білан Ілона. Реформування державної служби: для суспільства чи для чиновників? // Українська правда. 30 вересня 2008 р.
6. Грицяк І.А. Європейське управління: теоретико – методологічні засади. – К.: К.І.С., 2006. – 396 с.
7. Державне управління в умовах інтеграції України в Європейський Союз: Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (29 трав. 2002 р., м. Київ). Т. 2 / Ред.: В.І. Луговий; Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2002. – 392 с.
8. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Монографія / Під ред. Мельник А.Ф., Оболенського О.Ю. та ін. – Хмельницький: «Поділля», 1999. – 540 с.
9. Державний службовець у відносинах між владою і суспільством: Моногр. / С.М. Серьогін; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. – Д., 2003. – 456 с. – Бібліогр.: 652 назв.
10. Етика державних службовців: Моногр. / М.І. Рудакевич; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2003. – 359 с.
11. Ефективність державного управління в контексті глобалізації та євроінтеграції: Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 29 трав. 2003 р., Київ. Т. 1 / Ред.: В.І. Луговий; В.М. Князев; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2003. – 535 с.
12. Ефективність державного управління: Зб. наук. пр. Вип. 67 / Ред.: А.О. Чемерис; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л., 2005. – 493 с.
13. Желюк Т.Л. Державна служба: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 576 с.
14. Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президентові України. Вип. 2, ч. 3 / Ред.: В.І. Луговий. – К., 2000. – 315 с.
15. Інноваційні процеси в системі державного управління і місцевого самоврядування / М.В. Афанасьєв, Л.Г. Шемаєва, Л.Й. Аведян, Л.Ю. Гордієнако, А.Г. Кабанець. – Х.: Вид-во ХНЕУ, 2006. – 210 с.
16. Іншин М.І. Теоретико-правові засади управління державною службою в Україні // Університетські наукові записки, 2007, № 1 (21). – С. 259-262.
17. Леонова А.О., Давидова В.П., Новачук О.О. Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України: Навч.-метод. посіб. – К.: ДПА України, 2007. – 390 с.
18. Малиновський В.Я. Державна служба: теорія і практика. Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2003. – 160 с.
19. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К.: Атіка, 2003. – 576 с.
20. Мотренко Т.М. Зміни у правовому регулюванні державної служби – основа для її системної трансформації // Університетські наукові записки, 2005, № 1-2 (13-14). – С. 289-295.
21. Нинюк І.І., Нинюк М.А. Особливості розвитку державного управління.
22. Оболенський О. Завдання розвитку державної служби в контексті адміністративної реформи // Вісник державної служби України. – 1997. – № 3. – С. 73-78.
23. Оболенський О.Ю. Державна служба: Навч.посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 344 с.
24. Про затвердження наукової програми дослідження розвитку державної служби та вдосконалення кадрового забезпечення державного управління. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2001 р. № 953.
25. Професіоналізм державних службовців: сутність, стан та особливості формування: Автореф. дис. ... канд. наук. з держ. упр.: 25.00.03 / І.І. Нинюк; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2005. – 20 с.
26. Прохоров А. Євроінтеграція як стратегічний курс забезпечення національних інтересів України // Вісн. УАДУ. – 2005. – №1. – С.384 – 391.

27. Розвиток ефективності і професіоналізму у державній службі / Пер.: С.М. Озінська; Укр. акад. держ. упр. при Президентіві України. Центр дослідж. адмін. реформи. – К., 2000. – 82 с.
28. Розвиток європейського управління в контексті впливу на державне управління в Україні: Автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01 / І.А. Грицяк; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – К., 2006. – 36 с.
29. Розвиток психологічної культури державних службовців України: Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.03 / Л.О. Нестеренко; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – К., 2007. – 20 с.
30. Становлення і розвиток адміністративної субкультури в Україні: Автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.03 / О.М. Науменко; Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К.Д. Ушинського. – О., 2006. – 20 с.
31. Стратегія реформування системи державної служби в Україні: Указ Президента України від 14.04.2000 р. № 299 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 8. – С. 154.
32. Теорія та практика державного управління. Вип. 2(11) / Ред.: Г.І. Мостовий; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України, Харк. регіон. ін-т. – Х., 2005. – 283 с. – укр.
33. Управлінські аспекти державної служби / К.П. Будаєва, Ю.Є. Вечір, І.І. Гапон, В.В. Гриненко, Т.Г. Данилевич, О.М. Колесник, Т.В. Купчук, М.М. Лещенко, В.С. Луцько; Ред.: В.А. Рач; Голов. упр. держ. служби України, Східноукр. нац. ун-т. – Луганськ, 2000. – 156 с.
34. Формування етики державних службовців в умовах демократизації і професіоналізації державного управління: Автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.03 / М.І. Рудакевич; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – К., 2007. – 32 с.
35. Формування інформаційного суспільства в Україні в контексті інтеграції в Європейський Союз (державно-управлінський аспект): Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / О.О. Григор; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – Л., 2003. – 20 с.
36. Demmke Ch. European Civil Services Between Tradition and reform.-European Institute of Public Administration. – Maastricht, the Netherlands. – 2004. – 202 p.
37. Сайт головдержслужби. – <http://www.guds.gov.ua>.

Рецензенти: Колісниченко А.І. – д.і.н., професор;
Громадська Н.А. – к.політ.н., в.о. доцента.

© Головата В.А., 2009

Надійшла до редакції 25.09.2009 р.